

Onderzoek teambevoegdheid 10-14-onderwijs

Eindmeting 2022 - 2023

In opdracht van:

Ministerie van Onderwijs, Cultuur en
Wetenschap

Project:

2020.065

Publicatienummer:

2020.065-2239

Datum:

Utrecht, 27 september 2023

Auteurs:

Dialogic Innovatie & Interactie
Oberon Onderzoek en Advies

Inhoudsopgave

Managementsamenvatting	5
1 Introductie.....	7
1.1 Aanleiding.....	8
1.2 Doelstelling en onderzoeksvragen	8
1.3 Aanpak onderzoek	9
1.4 Aanpak eindmeting	10
1.5 Leeswijzer	12
2 De 10-14-initiatieven	14
2.1 Spreiding van initiatieven	14
2.2 Inrichting van 10-14-onderwijs.....	15
3 Teambevoegdheid in de praktijk	17
3.1 Teambevoegdheid voor leraren.....	17
3.2 Ervaringen samenwerking.....	23
3.3 Rol schoolleiding.....	24
4 Kwaliteit van het onderwijs	25
4.1 Opbrengsten onderwijskwaliteit	25
4.2 Risico's voor de onderwijskwaliteit	25
4.3 Kwaliteitswaarborging	26
5 Opbrengsten van teambevoegdheid	28
5.1 Leraren	28
5.2 Leerlingen.....	28
5.3 Schoolbestuur	29
6 Toekomst van teambevoegdheid	30
6.1 Randvoorwaarden	30
6.2 10-14-onderwijs zonder teambevoegdheid?	31
7 Conclusies en aanbevelingen	32

Auteurs: Tessel Blom (Dialogic); Suzanne Gerritsen en Ton Klein (Oberon).

Citeren als: Dialogic, Oberon (2023). *Onderzoek teambevoegdheid 10-14-onderwijs: eindmeting*. Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, Den Haag.

Managementsamenvatting

Introductie

Binnen 10-14-onderwijs volgen leerlingen van 10 tot 14 jaar een onderwijsprogramma met een doorlopende leerlijn van de basisschool naar de middelbare school. Deze samenwerking tussen het primair onderwijs (hierna: po) en het voortgezet onderwijs (hierna: vo) moet de overgang van po naar vo geleidelijk en makkelijker maken voor deze leerlingen.

Op een 10-14-initiatief zijn leraren van po en vo gezamenlijk verantwoordelijk voor het onderwijs aan deze leerlingen. Bij de eerste initiatieven die startten met 10-14-onderwijs bleek echter dat de regels voor bevoegdheden en inzetbaarheid van leraren één van de voornaamste knelpunten was bij het organiseren van het onderwijs. Vanaf schooljaar 2020-2021 is OCV daarom gestart met het experiment Teambevoegdheid voor 10-14-onderwijs.

Onder teambevoegdheid moet het team dat het 10-14-onderwijs verzorgt gezamenlijk de benodigde bevoegdheden bezitten, zonder dat dit hoeft te gelden voor elke individuele leraar. Leraren zijn verantwoordelijk voor de kwaliteit van het deel van het onderwijs waarvoor zij een bevoegdheid hebben, maar hoeven zelf dit onderwijs niet te verzorgen. Andere leraren binnen het team mogen zich beroepen op de expertise van de leraar of leraren die bevoegd zijn. Dit vergt een andere arbeidsverdeling om de onderwijskwaliteit te blijven waarborgen.

Onderzoek

Dit onderzoek heeft als doel gehad om de werking van het experiment in kaart te brengen. Hierbij is onderzocht of het experiment Teambevoegdheid heeft geleid tot minder knelpunten rondom de inzet van personeel met betrekking tot bevoegdheden en of de onderwijskwaliteit daarbij goed is gebleven. Daarbij staan de ervaringen van leraren en schoolleiders met het werken in teams met teambevoegdheid centraal.

Dit rapport is het laatste rapport in een reeks van vier deelrapportages. De eerste twee rapportages beschreven de 10-14-initiatieven die in 2020 zijn gestart met het experiment Teambevoegdheid. De derde tussenrapportage besloeg de initiatieven die dit vanaf 2021 deden. In deze eindrapportage zijn alle initiatieven opnieuw bezocht en bevraagd, waarbij betrokken leraren deel hebben genomen aan een online enquête en schoolleiders en een selectie van leraren zijn geïnterviewd.

Resultaten

De wijze waarop teambevoegdheid gebruikt wordt, hangt in de meeste gevallen af van de inrichting van het 10-14-onderwijs. De initiatieven die volledig inzetten op 10-14-onderwijs werken vaak met vakoverstijgende thema's en met heterogene klassen (klassen met zowel po als vo-leerlingen). Op deze initiatieven zijn leraren echt gezamenlijk verantwoordelijk voor het onderwijs en wordt er volop gebruik gemaakt van de kansen die teambevoegdheid biedt.

Andere initiatieven richten het 10-14-onderwijs op een andere manier in. In veel gevallen hebben deze initiatieven homogene klassen (klassen met enkel po of vo-leerlingen). Daar zijn po leerlingen bijvoorbeeld alvast welkom op de vo-school en kunnen vo-leerlingen de overgang naar het reguliere vo onderwijs uitstellen. In dat geval zien we dat po-leraren vaak de rol hebben van 'stamgroepmentor' en dat vo-leraren de vakinhoudelijke lessen verzorgen voor het vak waar ze bevoegd voor zijn. Teambevoegdheid wordt dan gebruikt voor het lesgeven aan leerlingen buiten de bevoegdheid (po-leraren geven les aan vo-leerlingen en

vice versa). Op deze initiatieven komt het slechts sporadisch voor dat po- of vo-leraren vakinhoudelijke lessen verzorgen die buiten hun bevoegdheid vallen.

Po- en vo-leraren zijn over het algemeen (zeer) tevreden met de onderlinge samenwerking binnen het team. Waar vo-leraren de pedagogische vaardigheden en het enthousiasme van po-leraren waarderen, zijn po-leraren positief over de vakinhoudelijke kennis van vo-leraren. Leraren kiezen er vaak bewust voor om les te geven op een 10-14-initiatief en zijn gemotiveerd om het een succes te maken. Daarnaast geven ze aan dat 10-14-onderwijs het lesgeven leuker en gevarieerder maakt en de mogelijkheid biedt om door te groeien.

De voornaamste reden voor het starten met het experiment Teambevoegdheid was het wegnemen van knelpunten rondom bevoegdheden en inzetbaarheid van leraren bij het organiseren van 10-14-onderwijs. Teambevoegdheid lijkt dit doel te bereiken. Teambevoegdheid biedt scholen en leraren meer flexibiliteit waardoor leraren les kunnen geven aan heterogene klassen en scholen met vakoverstijgende thema's kunnen werken. Om deze reden kan teambevoegdheid als randvoorwaarde van 10-14-onderwijs worden gezien.

Daarnaast brengt het werken met teambevoegdheid andere positieve effecten met zich mee. Zo versterkt teambevoegdheid de doorlopende leerlijn van leerlingen en is de gezamenlijke begeleiding van leerlingen verbeterd. Leraren kijken ook breder dan hun eigen 'specialiteit', wat positief doorwerkt op de onderwijskwaliteit. Daarnaast is er minder lesuitval, omdat iedere leraar kan invallen. Tenslotte kan er met teambevoegdheid invulling worden gegeven aan de wens van leraren voor meer uitdaging en doorgroeimogelijkheden in hun werkzaamheden.

De belangrijkste randvoorwaarde voor een succesvolle invulling van teambevoegdheid is volgens de leraren tijd om samen te werken. Onvoldoende tijd voor afstemming is daarmee ook een mogelijke belemmering voor een succesvolle uitvoering van 10-14-onderwijs met teambevoegdheid. Uit het onderzoek blijkt echter dat leraren veelvuldig, zowel informeel als formeel, met elkaar overleggen. Daarnaast wordt een goede en open sfeer en cultuur voor samenwerking belangrijk gevonden.

We hebben de verschillende 10-14-initiatieven ook gevraagd wat er zou gebeuren als teambevoegdheid na afloop van het experiment Teambevoegdheid niet langer zou worden toegestaan. De initiatieven gaven unaniem aan dat ze de huidige vorm van onderwijs zouden doorzetten, zelfs als dat zou betekenen dat het dan niet meer legaal is. Zonder teambevoegdheid is 10-14-onderwijs in de huidige vorm niet mogelijk.

Conclusies

Hieronder presenteren wij de belangrijkste conclusies uit het onderzoek:

- Schoolleiders en leraren zijn (zeer) tevreden over de samenwerking tussen po- en vo-leraren binnen teams die werken met teambevoegdheid. De betrokkenheid van vo-leraren met een kleine aanstellingsvorm bij het 10-14-onderwijs wordt door enkele leraren als verbeterpunt meegegeven.
- Leraren geven aan dat ze veel van elkaar leren en dat het lesgeven leuker en gevarieerder is geworden. Door teambevoegdheid worden ze ook uitgedaagd om verder te kijken dan hun eigen domein.
- Voor een succesvolle invulling van 10-14-onderwijs met teambevoegdheid moeten leraren voldoende tijd krijgen voor samenwerking en afstemming over zowel de inhoud van het onderwijs als de voortgang van de leerlingen.
- Teambevoegdheid gedijt bij een gemotiveerd lerarenteam en korte lijntjes tussen de leraren. Deze korte lijntjes zijn mogelijk wanneer het po en het vo dicht bij elkaar liggen of het 10-14 initiatief een aparte locatie heeft.

- Teambevoegdheid haalt de knelpunten rondom bevoegdheden en de inzet van leraren weg, waarmee het een doeltreffende maatregel is.
- Teambevoegdheid maakt het mogelijk om de overgang van po naar vo te vergemakkelijken. Dit kan gezien worden als één van de essentiële kenmerken van 10-14-onderwijs. Teambevoegdheid is daarmee een voorwaarde voor 10-14-onderwijs.

Aanbevelingen

Op basis van deze en voorgaande metingen naar teambevoegdheid, doen we een aantal aanbevelingen voor diverse actoren.

Overheid (OCW en Inspectie van het Onderwijs)

- Verleng het experiment teambevoegdheid in afwachting van wet- en regelgeving om teambevoegdheid wettelijk mogelijk te maken.
- Laat de inspectie (opnieuw) onderzoek doen naar de kwaliteit van het onderwijs van scholen die met teambevoegdheid werken.
- Ontwikkel als Inspectie van het Onderwijs een toezichtkader voor 10-14 onderwijs.
- Onderzoek of teambevoegdheid ook wenselijk is binnen onderwijssectoren (bijvoorbeeld vmbo-havo of mbo-opleidingen en niveaus) en overgangen tussen onderwijssectoren als voor- en vroegschools, vo-mbo en mbo-ho.

Lerarenopleidingen

- Besteed in de lerarenopleiding ook aandacht in nascholing en initiële opleiding aan teambevoegdheid/10-14 onderwijs.

Schoolbesturen

- Zorg voor voldoende randvoorwaarden (met name tijd) om teambevoegdheid te realiseren.
- Durf uit je eigen vak en onderwijssector te stappen om teambevoegdheid mogelijk te maken. Dit biedt zowel voor leerlingen als voor docenten nieuwe (loopbaan) mogelijkheden.

1 Introductie

1.1 Aanleiding

In het regeerakkoord 'Vertrouwen in de toekomst' is aangekondigd dat er meer experimentele ruimte komt voor vormen van samenwerking tussen het primair onderwijs (hierna: po) en voortgezet onderwijs (hierna: vo), zogenaamde 10-14-initiatieven. Het doel van 10-14-onderwijs is een geleidelijke overgang van po naar vo. De precieze invulling van het 10-14-onderwijs verschilt per initiatief. Gemeenschappelijke deler van de verschillende initiatieven is een sterke samenwerking tussen po- en vo-scholen, waarbij leraren van beide scholen gezamenlijk verantwoordelijk zijn voor het onderwijs aan deze leerlingen.

Uit monitoring van Oberon van de eerste twaalf 10-14-initiatieven bleek dat voor deze scholen de regels voor bevoegdheden en inzetbaarheid van leraren één van de voornaamste knelpunten is bij het organiseren van het onderwijs. Vanaf schooljaar 2020-2021 start OCW daarom met het *experiment teambevoegdheid voor 10-14-onderwijs*. Scholen komen hiervoor in aanmerking als zij 10-14-onderwijs aanbieden en een aanvraag doen voor deelname aan het experiment.

Teambevoegdheid houdt in dat het team dat 10-14-onderwijs geeft gezamenlijk de benodigde bevoegdheden bezit, zonder dat dit hoeft te gelden voor elke individuele leraar. Binnen het team vullen de leraren en hun bevoegdheden elkaar aan. Leraren dragen de verantwoordelijkheid voor de kwaliteit van het 10-14-onderwijs waarvoor zij bevoegd zijn. In de praktijk betekent dit dat leraren zelf niet meer bevoegd hoeven te zijn voor het onderwijs dat ze verzorgen, omdat ze zich mogen beroepen op de expertise van de leraren in het team met deze bevoegdheid. Dit vergt een andere arbeidsverdeling om de onderwijskwaliteit te waarborgen.

Het experiment teambevoegdheid betreft een tijdelijke oplossing voor het geconstateerde knelpunt omtrent de regels voor bevoegdheden en inzetbaarheid van leraren.¹ Het beoogde resultaat van het experiment is als volgt: "Scholen die een 10-14-initiatief starten of uitvoeren ervaren minder knelpunten rond de inzet van hun personeel met betrekking tot bevoegdheden, terwijl de onderwijskwaliteit goed blijft." De uitkomsten van het experiment kunnen mogelijk input geven voor toekomstig beleid rondom het bevoegdhedenstelsel. Het ministerie van OCW heeft daarom behoefte aan inzicht in de effecten van het experiment en heeft Dialogic en Oberon gevraagd hiernaar onderzoek uit te voeren.

1.2 Doelstelling en onderzoeksvragen

Het onderzoek heeft tot doelstelling de werking van het experiment in kaart te brengen. Hierbij richten de onderzoekers zich op drie aspecten van de werking, te weten:

- De **totstandkoming** en **verwachtingen**,
- Het **resultaat** en **doelbereik**,
- De **effecten** van het experiment.

Op basis van de bevindingen worden **aanbevelingen** gedaan met betrekking tot toekomstige wet- en regelgeving.

¹ Kamerbrief minister Slob van 4 juli 2019 (31 293, nr. 473)

Het onderzoek heeft bestaan uit meerdere meetmomenten en de volgende onderzoeksvragen dienden uiteindelijk te worden beantwoord:

Totstandkoming en verwachtingen

1. Waarom besluiten initiatieven om gebruik te maken van deze teambevoegdheid bij 10-14-onderwijs?
2. In hoeverre zijn initiatieven door de mogelijkheid van het invoeren van de teambevoegdheid eerder geneigd om een 10-14-initiatief op te zetten (alleen voor nieuwe initiatieven)?
3. Hoe waarborgen initiatieven de kwaliteit van het gegeven onderwijs binnen de teambevoegdheid?
4. Welke verwachtingen hebben de initiatieven ten aanzien van deelname aan het experiment?
5. Hoe ziet de invulling van de teambevoegdheid er praktisch uit?

Resultaten en doelbereik

6. Hoe evalueren de leraren het werken in het team (individueel en gezamenlijk)?
7. Hoe verloopt de invulling van de teambevoegdheid (organisatorisch, praktisch)?
8. Wat zijn de resultaten van de samenwerking volgens betrokken leraren en schoolleiders?

Doeltreffendheid

9. In hoeverre ervaren de initiatieven die een 10-14-initiatief willen starten (nieuwe initiatieven) of al uitvoeren (oude initiatieven) minder knelpunten rond de inzet van hun personeel met betrekking tot bevoegdheid?
10. Wat is het effect van het experiment teambevoegdheid op de organisatorische en onderwijskundige inrichting van 10-14-onderwijs?
11. Wat is het effect van het experiment teambevoegdheid op de samenwerking tussen de verschillende leraren?
12. Wat is het effect van het experiment teambevoegdheid op de onderwijskwaliteit van het 10-14-onderwijs bij deelnemende initiatieven?
13. Wat zijn de randvoorwaarden die nodig zijn om positieve effecten te verkrijgen?

Aanbevelingen

14. Welke aanbevelingen zijn er ten aanzien van de doeltreffendheid (wegnemen van knelpunten rondom bevoegdheden in het 10-14-onderwijs) van de teambevoegdheid?
15. Wat zijn de aanbevelingen ten aanzien van het wijzigen van de wet- en regelgeving met betrekking tot bevoegdheden?

1.3 Aanpak onderzoek

In dit onderzoek zijn zestien initiatieven door de tijd gevolgd. Deze initiatieven hebben deelgenomen aan een nulmeting, tussenmeting en eindmeting. We hebben de projectplannen geanalyseerd, waarin elk van de initiatieven beschrijft hoe het sectoroverstijgende team is vormgegeven, en de schoolleiding, schoolbestuur en leraren geïnterviewd en geïnterviewd.

Het onderzoek heeft een looptijd van ruim drie jaar gekend. Eerder zijn er al driemaal deelresultaten gepubliceerd, namelijk:

1. Een nulmeting (in januari 2021)²
2. Eerste voortgangsrapportage (september 2021)³
3. Tweede voortgangsrapportage (september 2022)⁴

In de nulmeting en de eerste voortgangsrapportage is het cohort initiatieven dat in schooljaar 2020-2021 van start is gegaan met het experiment, gevolgd. De eerste voortgangsrapportage bevatte daarnaast de kennismaking met de initiatieven die in schooljaar 2021-2022 begonnen met het experiment teambevoegdheid. In de tweede voortgangsrapportage zijn de ervaringen van deze initiatieven gedeeld. In deze eindmeting gaan we terug naar alle initiatieven die in de vorige rapportages voorbij zijn gekomen.

Het teruggaan naar de initiatieven uit 2020 en 2021 biedt twee kansen. Ten eerste kunnen we inzoomen op aspecten die in de eerste twee rapportages naar voren zijn gekomen en vragen om meer duiding, zoals de kwaliteitsborging van het onderwijs en de link met teambevoegdheid. Daarnaast biedt het ook de kans om de ontwikkeling van het concept teambevoegdheid en de uitwerking ervan in de praktijk over de tijd te volgen. Initiatieven zijn nu één of twee jaar verder en in die tijd zullen er naar verwachting vele ontwikkelingen plaats hebben gevonden. Bovendien vereisen de fundamentele onder teambevoegdheid *tijd*: vertrouwen binnen het lerarenteam moet groeien en de samenwerking tussen het po en vo moet gedurende de tijd vormkrijgen. Met name bij initiatieven die tijdens de eerste meting pas net van start waren gegaan, kan veel veranderd zijn.

Voor deze eindmeting schetsen we, in lijn met de eerste twee rapportages, een kwantitatief beeld van de verschillende aspecten van teambevoegdheid. Echter besteden we in deze meting ook nadrukkelijk aandacht aan de *kwalitatieve* aspecten. Hiermee hopen we onder andere duidelijk te maken of de visie van teambevoegdheid doorgedrongen is in de inrichting van het onderwijs en of de leraren zich gezamenlijk verantwoordelijk voelen voor dit onderwijs.

1.4 Aanpak eindmeting

De uitkomsten van deze meting zijn gebaseerd op een vragenlijst onder leraren en interviews met schoolleiders en leraren.

1.4.1 Enquête

De enquête is via de school- of projectleiders van de verschillende initiatieven verspreid onder de leraren. Elke schoolleider heeft dit doorgezet naar de leraren. In totaal is de vragenlijst door 87 leraren van de 16 actieve initiatieven ingevuld. De exacte hoeveelheid leraren die betrokken zijn bij de 10-14-initiatieven is niet bekend, maar op basis van de interviews is de schatting dat een ruime meerderheid van de betrokken leraren de vragenlijst heeft ingevuld.

² <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2021/02/08/nulmeting-onderzoek-teambevoegdheid-10-14-onderwijs>

³ <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2021/09/29/eerste-tussenrapportage-experiment-teambevoegdheid-10-14>

⁴ <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2022/11/15/bijlage-7-tweede-tussenmeting-onderzoek-teambevoegdheid-10-14-onderwijs>

Tabel 1. Leraren per initiatief die hebben deelgenomen aan de vragenlijst, uitgesplitst naar bevoegdheid.

Initiatief	po- bevoegd	vo- bevoegd	Dubbel- bevoegd	Totaal
Springhigh Amsterdam	0	11	0	11
Tienerschool Groningen	0	6	5	11
Fourteens Beverwijk	4	4	3	11
Onderwijs 10-14 Houten	3	4	1	8
Onderwijsroute 10-14 Zwolle	3	2	1	6
Route 10-14 Delden	4	1	1	6
Vita College Purmerend	2	3	0	5
De Overstap Zetten	3	0	1	4
Tienercollege Noordoostpolder Emmeloord	1	2	1	4
SOOOOL 10-14 Horst aan de Maas	2	1	1	4
Junior college Halderberge	2	2	0	4
Spoor 10-14-onderwijs 's Hertogenbosch	2	1	0	3
Be-Tween Hardenberg	1	2	0	3
Modus Burgum ⁵	2	1	0	3
Vloeiend Schakelen Bergen op Zoom	0	2	0	2
Academie Tien Utrecht	2	0	0	2
NOVA Tienercollege Dordrecht*	0	0	0	0
De LeerOnderneming Ridderkerk*	0	0	0	0
Totaal	31	42	14	87

*Deze 10-14-initiatieven zijn in 2022 (tijdelijk) gestopt.

1.4.2 Interviews

Per initiatief hebben we een interview afgenomen bij de schoolleider en een groepsinterview met een aantal leraren. Het aantal leraren dat bij het gesprek aanwezig was varieerde van 2 tot 7. De interviews voor deze eindmeting zijn afgenomen tussen mei en juni 2023.

Drie van de initiatieven zijn niet gesproken omdat het niet lukte hen te bereiken. Van twee andere initiatieven hebben we enkel de schoolleider gesproken, omdat deze initiatieven (tijdelijk) gestopt zijn met 10-14-onderwijs. In Tabel 2 is weergegeven met wie we per initiatief gesproken hebben.

⁵ Ook bekend als Route 10-14 Tytjerksteradiel

Tabel 2. Respondenten per initiatief die hebben deelgenomen aan de interviews, uitgesplitst naar bevoegdheid.

Initiatief	po-bevoegd	vo-bevoegd	Dubbel-bevoegd	School-leider	Totaal
Springhigh Amsterdam	0	3	0	1	4
Tienerschool Groningen	2	3	2	1	8
Fourteens Beverwijk	3	3	0	1	7
Onderwijs 10-14 Houten	0	0	0	0	0
Onderwijsroute 10-14 Zwolle	2	2	1	2	7
Route 10-14 Delden	3	3	0	2	8
Vita College Purmerend	1	4	0	1	6
De Overstap Zetten	1	0	1	1	3
Tienercollege Noordoost-polder Emmeloord	2	1	1	1	5
SOOOOL 10-14 Horst aan de Maas	2	1	2	1	6
Junior college Halderberge	0	0	0	0	0
Spoor 10-14-onderwijs 's Hertogenbosch	1	0	1	1	3
Be-Tween Hardenberg	2	2	0	1	5
Modus Burgum ⁶	1	0	1	1	3
Vloeiend Schakelen Bergen op Zoom	0	0	0	0	0
Academie Tien Utrecht	2	0	0	1	3
NOVA Tienercollege Dordrecht*	0	0	0	1	1
De LeerOnderneming Ridderkerk*	0	0	0	2	2
Totaal	22	22	9	18	71

*Deze 10-14-initiatieven zijn in 2022 (tijdelijk) gestopt.

1.5 Leeswijzer

Dit rapport start met een kwalitatieve beschrijving van de verschillende 10-14-initiatieven (hoofdstuk 3). Vervolgens beschrijven we in hoofdstuk 4, hoofdstuk 5 en hoofdstuk 6 achtereenvolgens de kwaliteit van het onderwijs, de opbrengsten van teambevoegdheid en de toekomst van teambevoegdheid. Deze hoofdstukken zijn gebaseerd op zowel de enquête als de vragenlijst. We eindigen met een concluderend hoofdstuk inclusief aanbevelingen (hoofdstuk 7).

⁶ Ook bekend als Route 10-14 Tytjerksteradiel

2 De 10-14-initiatieven

In dit hoofdstuk beschrijven we de 10-14-initiatieven die onderdeel uitmaken van het experiment teambevoegdheid op kwalitatieve wijze. Hierbij illustreren we de spreiding van de initiatieven over Nederland en de verschillende wijze waarop deze initiatieven het 10-14-onderwijs inrichten en gebruiken maken van teambevoegdheid.

2.1 Spreiding van initiatieven

Figuur 1 toont de spreiding van initiatieven die meedoen of meededen aan het experiment teambevoegdheid en in het kader van dit onderzoek zijn bevraagd. De LeerOnderneming in Ridderkerk is in 2022 tijdelijk gestopt en NOVA Tienercollege in Dordrecht is in 2022 permanent gesloten.

De 10-14-initiatieven die deelnamen aan het experiment teambevoegdheid liggen verspreid over het hele land. Wat opvalt is dat de initiatieven zich niet centreren in de dichtbevolkte gebieden als de Randstad, maar zich juist ook bevinden in de minder dichtbevolkte regio's.

Figuur 1. Wij werkten voor sept 21 al op deze manier. Dit komt omdat onze groep 7 en 8 echt intern op de vo-school zitten.

2.2 Inrichting van 10-14-onderwijs

Tussen de initiatieven bestaat een variëteit in de wijze waarop ze teambevoegdheid inzetten. In deze sectie beschrijven we op hoofdlijnen de inrichting van het 10-14-onderwijs bij de verschillende initiatieven en de rol die teambevoegdheid speelt binnen het initiatief.

2.2.1 De 10-14-initiatieven

Volledige 10-14-initiatieven bieden onderwijs aan leerlingen van groep 7 tot en met klas 2. Deze scholen hebben een eigen locatie en een nagenoeg vast lerarenteam van zowel po- als vo-leraren. De leerlingen op deze scholen zitten in heterogene stamgroepen waar zowel po- en vo-leerlingen inzitten. Leerlingen krijgen op niveau les.

Lesgeven aan heterogene klassen vereist teambevoegdheid (tenzij er gewerkt wordt met een dubbele bezetting), waarbij leraren tegelijkertijd lesgeven aan zowel po- als vo-leerlingen. Voor elk zaakvak is een vo-leraar betrokken bij het initiatief. Vaak wordt er thematisch gewerkt waarbij leerlingen werken aan vakoverstijgende thema's. Omdat 10-14-initiatieven een eigen locatie hebben, werken de po- en vo-leraren nauw samen en zijn de lijntjes kort.

Bij deze variant van 10-14-onderwijs worden de mogelijkheden van teambevoegdheid het meest benut: leraren geven zowel les aan leerlingen buiten hun bevoegdheid als in andere domeinen. De leraren die zowel voor als na de start van het experiment teambevoegdheid bij het initiatief werkten geven ook aan dat er sinds de start van teambevoegdheid duidelijke veranderingen zijn in de manier waarop er onderwijs wordt gegeven. Leraren geven aan dat er steeds meer vakoverstijgend en thematisch gewerkt wordt en dat het door teambevoegdheid mogelijk is om aan heterogene groepen les te geven. Ook geeft een leraar een dat er nu meer overleg is in vakgroepen, zodat ook niet-bevoegde leraren voor een bepaald vak worden 'bijgeschoold'. Zowel de po- als vo-leraren ervaren de samenwerking tussen het vo en po als zeer prettig.

2.2.2 De 10-14 klassen

Bij sommige initiatieven is het 10-14-onderwijs een afdeling binnen het reguliere voortgezet onderwijs. Eén of meerdere klaslokalen binnen de vo-school zijn gereserveerd voor de 10-14 klas(sen). In veel gevallen is de po-school aangrenzend of dichtbij (te wandelen). De meeste initiatieven starten met klassen bestaande uit po-leerlingen uit groep 8 en vo-leerlingen uit klas 1. Dit wordt vervolgens uitgebreid met leerlingen uit groep 7 en klas 2. Op deze initiatieven kunnen po-leerlingen alvast wennen aan de vo-school en kunnen kwetsbare vo-leerlingen de volledige overgang naar het vo nog één of twee jaar uitstellen door binnen een vo-school de kleinschaligheid van het po te behouden.

Po-leraren zijn vaak de stamgroepmentoren van deze 10-14 klassen (dus ook voor de vo-leerlingen). Hiervoor is teambevoegdheid noodzakelijk. Vo-leraren worden veelal ingeschakeld voor het geven van de vakinhoudelijke lessen. In sommige gevallen worden de po-leerlingen ook meegenomen in deze lessen. In andere gevallen zijn de groepen homogeen en krijgen po-leerlingen alleen les van po-leraren. Bij veel initiatieven met 10-14 klassen zien we dat het kernteam gevormd wordt door po-leraren met een aantal betrokken vo-leraren die gezamenlijk verantwoordelijk zijn voor de ontwikkeling van het onderwijs. Daarnaast worden er vo-leraren ingevlogen voor het geven van specifieke vakken.

Op deze initiatieven geven de leraren aan dat de samenwerking tussen het po en vo lastig is. Dit komt met name doordat de vo-leraren vaak maar voor een paar uur per week

beschikbaar zijn voor het 10-14-onderwijs en vanuit hun vo baan veel verplichtingen hebben. Er is daarom minder tijd en ruimte om onderling af te stemmen.

2.2.3 De junior stroom

Enkele initiatieven hebben een junior stroom. In deze junior stroom zitten po-leerlingen uit groep 7 en 8. Deze junior stroom kan zowel in een po- als een vo-locatie zitten. Ze hebben gemeen dat po-leraren altijd aanwezig zijn en dat er vo-leraren worden ingevlogen voor bepaalde lessen. Teambevoegdheid wordt op deze initiatieven voornamelijk gebruikt voor het faciliteren van lessen van vo-leraren aan po-leerlingen.

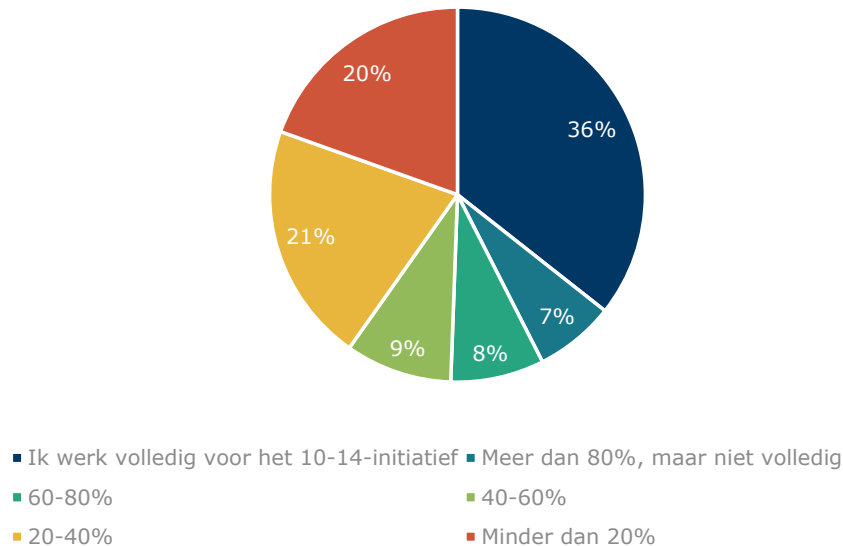
In deze variant zien we dat de mogelijkheden van teambevoegdheid het minst worden benut. Het vaste lerarenteam bestaat voornamelijk uit po-leraren en er is beperkt interactie tussen de vo- en po-secties van de betrokken scholen. Ook heerst er geen gevoel van gezamenlijke verantwoordelijkheid voor het onderwijs. De leraren op deze initiatieven geven daarnaast aan dat er sinds de start van het experiment teambevoegdheid niks of bijna niks is veranderd in de wijze waarop het onderwijs is ingericht. De po- en vo-leraren ervaren de samenwerking tussen het po en vo wel als fijn en als toegevoegde waarde.

3 Teambevoegdheid in de praktijk

3.1 Teambevoegdheid voor leraren

3.1.1 Aanstellingsomvang leraren

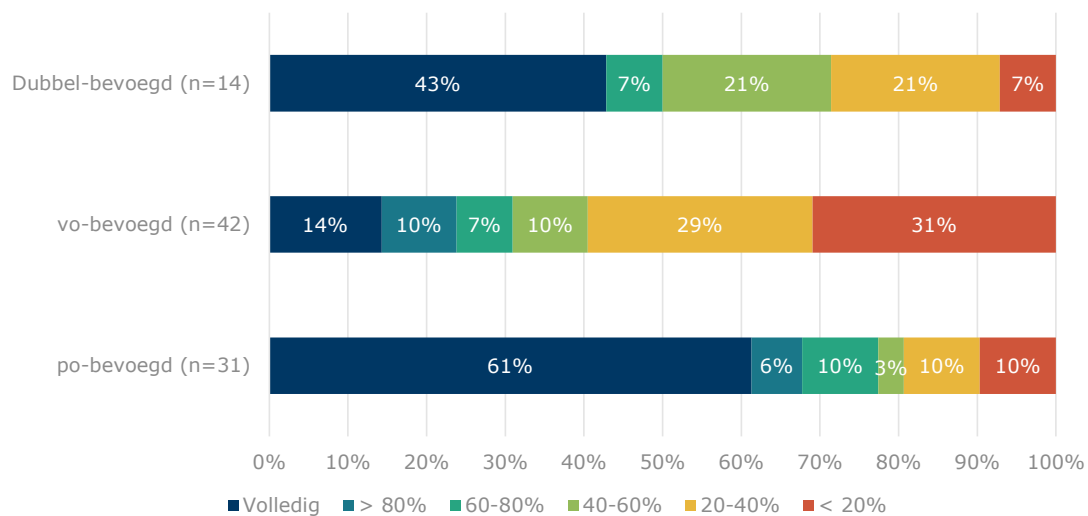
Ongeveer een derde van de geënquêteerde leraren (36%) werkt volledig voor het 10-14-initiatief (Figuur 2). In de vorige tussenmeting in 2022 was dit nog slechts 17 procent. Tegelijkertijd is er een flinke afname van het aantal leraren dat minder dan 20% van hun fte voor het 10-14-initiatief werkt. Waar dit bij de vorige tussenmeting nog 48 procent van de leraren betrof is dat in deze eindmeting nog slechts 20 procent. Leraren lijken dus een groter deel van hun fte voor het 10-14-initiatief te werken.

Figuur 2. Aanstellingsomvang in percentage dat besteed wordt aan het 10-14-onderwijs (n=87).

Zoals in Figuur 3 is weergegeven, werkt 61 procent van de leraren met een po-bevoegdheid volledig voor het 10-14-initiatief. Ook werkt een groot deel van de leraren met een dubbele bevoegdheid volledig voor het 10-14-initiatief (43%). Dit is in tegenstelling tot de leraren met alleen een vo-bevoegdheid, van hen werkt maar 14 procent volledig voor het 10-14-initiatief. Uit de interviews blijkt dat dit bijvoorbeeld vorm krijgt doordat leraren met een vo-

bevoegdheid ingevlogen worden voor bepaalde lessen, maar dat het kernteam van het 10-14-initiatief uit leraren met alleen een po-bevoegdheid bestaat.

Figuur 3. Aanstellingsomvang in percentage dat besteed wordt aan het 10-14-onderwijs uitgesplitst naar bevoegdheid.

Ook is gevraagd of leraren meer of minder tijd zijn gaan besteden aan 10-14-onderwijs. Eén van de initiatieven is gestopt en één initiatief is tijdelijk gestopt met het geven van 10-14-onderwijs. De tijd die hier besteed wordt aan 10-14-onderwijs is logischerwijs minder geworden. Verder geeft 47 procent van de leraren in de enquête aan dat ze nog evenveel tijd besteden aan 10-14-onderwijs (n=41) als op het moment dat ze startten met teambevoegdheid. Slechts 9 procent van de leraren is minder tijd gaan besteden aan 10-14-onderwijs (n=8) en 31 procent geeft juist aan nu meer tijd hieraan te besteden (n=27). Voor 11 leraren was deze vraag niet van toepassing omdat ze pas sinds kort op het initiatief werken (13%). Het algemene beeld is dus dat leraren eerder meer dan minder tijd gaan besteden aan 10-14-onderwijs.

Hierin zien we ook verschillen tussen initiatieven die al langer bezig zijn met 10-14-onderwijs (vijf jaar of langer) en de jongere initiatieven (gestart in 2020 of 2021). Iets meer dan de helft van de leraren die werkzaam zijn op initiatieven die al langer bezig zijn met 10-14-onderwijs (55%; n = 23) geeft in de enquête aan evenveel tijd te besteden aan 10-14-onderwijs als op het moment dat het initiatief startte. Eén initiatief vormt hierop een uitzondering. Bij dit initiatief geven juist vijf leraren (45%) aan minder tijd te zijn gaan besteden aan 10-14-onderwijs. In de interviews komt naar voren dat leraren niet zo bewust meer zijn van het deel 10-14-onderwijs binnen deze school. Een belangrijk speerpunt van de school is namelijk "samen ontwikkelen van leerlingen". Deze visie en de werkwijze wordt breder doorgetrokken naar de eindexamenklas, in plaats van beperkt voor de leerlingen in groep 7 tot en met klas 2. Dit zou een mogelijke verklaring kunnen zijn waarom leraren aangeven dat ze minder tijd zijn gaan besteden aan 10-14-onderwijs. Op de jongere initiatieven geven meer leraren in de enquête aan dat ze meer tijd zijn gaan besteden aan 10-14-onderwijs (38%; n=17) en 40 procent (n=18) geeft aan nog evenveel tijd te besteden als bij de start. In totaal zijn bij de negen jonge initiatieven slechts twee leraren (4%) naar eigen zeggen minder tijd gaan besteden aan 10-14-onderwijs. Dit laat zien dat leraren op deze jongere initiatieven, die in ontwikkeling zijn, meer betrokken raken bij het initiatief of dat het initiatief in leerlingaantal groeit.

3.1.2 Taakverdeling

Het merendeel van de leraren (83%) geeft les of voert lesgebonden taken uit (zie Tabel 1). Voorbeelden van lesgebonden taken zijn het ontwerpen en evalueren van lessen of toetsen, zoals blijkt uit de interviews. In de enquête valt op dat met name de leraren met enkel een po-bevoegdheid organiserende en coördinerende taken uitvoeren: 84 procent tegenover 43 procent van de leraren met enkel een vo-bevoegdheid of een dubbele bevoegdheid. Ook zijn leraren met een po-bevoegdheid of met een dubbele bevoegdheid vaker coach of mentor dan leraren met een alleen een vo-bevoegdheid. In verschillende interviews wordt aangegeven dat de pedagogische vaardigheden van de po-leraren en de vakspecifieke kennis van vo-leraren elkaar aanvullen. Vanwege deze pedagogische vaardigheden gaan leraren uit het po vaak met de leerlingen mee naar het vo als coach of mentor. Deze taakverdeling, waarbij de meeste leraren les geven, geldt voor alle initiatieven.

Tabel 2. Taken die leraren uitvoeren binnen het 10-14-onderwijs, meerdere antwoorden mogelijk.

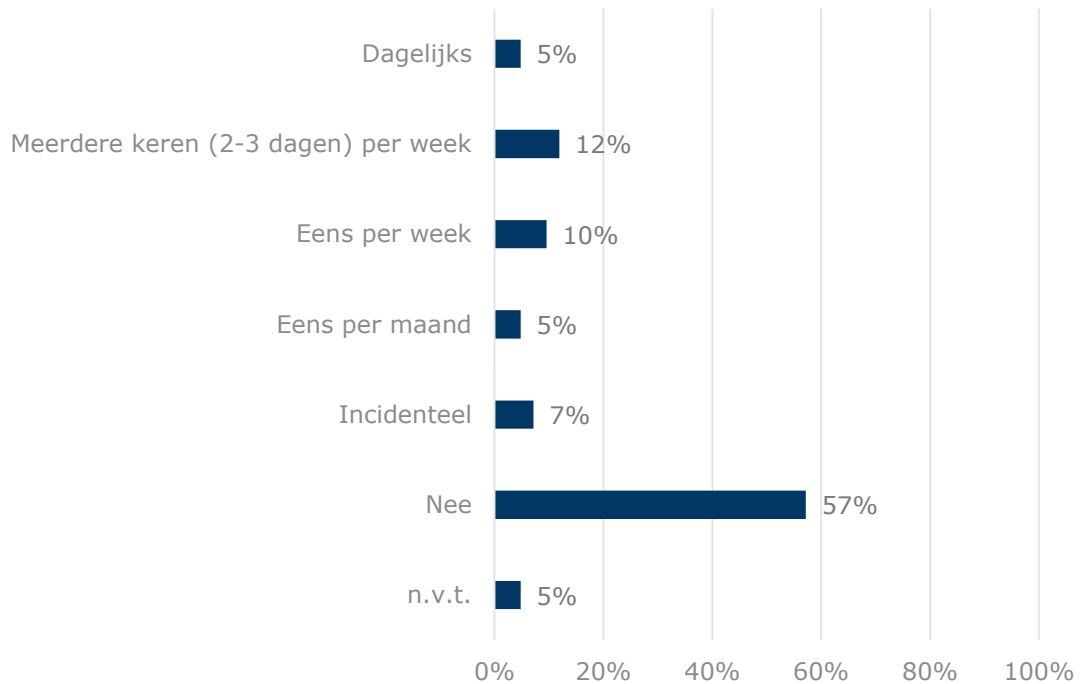
	po-bevoegd (n = 31)	vo-bevoegd (n = 42)	Dubbel bevoegd (n = 14)	Totaal (n = 87)
Lesgeven en lesgebonden taken	81%	79%	100%	83%
Coaching of mentor-schap van een groep leerlingen	77%	60%	79%	69%
Organiserende en coördinerende taken	84%	43%	43%	57%
Andere taken	10%	12%	7%	10%

3.1.3 Lesgeven buiten de eigen bevoegdheid

Door te werken met teambevoegdheid hoeven leraren niet meer bevoegd te zijn voor het onderwijs dat zij verzorgen en mogen ze zich beroepen op de expertise van andere leraren met bevoegdheid binnen het team. Om zicht te krijgen of dit in de praktijk ook zo werkt, hebben we zowel in de enquête als in de interviews gevraagd of de leraren daadwerkelijk gebruikmaken van teambevoegdheid. Dit kan door les te geven buiten het eigen vakgebied of domein of door les te geven aan leerlingen buiten de bevoegdheid.

Van de vo-leraren maakt 81 procent (n=34) op één van de twee manieren gebruik van teambevoegdheid: 38 procent (n=16) geeft zowel les buiten het eigen vakgebied als aan po-leerlingen, 36 procent (n=15) geeft alleen les in het eigen vak aan po-leerlingen en 7 procent (n=3) geeft les buiten het eigen vakgebied aan vo-leerlingen. Slechts 8 vo-leraren (19%) gaven aan geen gebruik te maken van teambevoegdheid en alleen les te geven binnen het eigen vakgebied aan vo-leerlingen. Deze leraren besteden over het algemeen maar een klein percentage van hun aanstellingsvorm aan 10-14-onderwijs (<40%).

Van de po-leraren geeft 71 procent (n=22) aan dat ze ook lesgeven aan vo-leerlingen. Van deze 22 leraren geven er slechts vier (18%) aan ook weleens vakinhoudelijke lessen te geven aan vo-leerlingen. Dit wordt bevestigd door de vo-leraren, aan wie we vroegen of anderen ook weleens lesgeven in hun vo-vakgebied. Figuur 4 toont dat dit voor het grootste deel van de leraren (57%; n=24) niet het geval is. In slechts 27 procent van de gevallen (n=11) geeft een andere leraar structureel (eens per week of vaker) les in het vakgebied van de bevraagde vo-leraar.

Figuur 4. Antwoord van vo-leraren op de vraag: "Geven anderen weleens les in jouw vo-vakgebied?" (n=42)

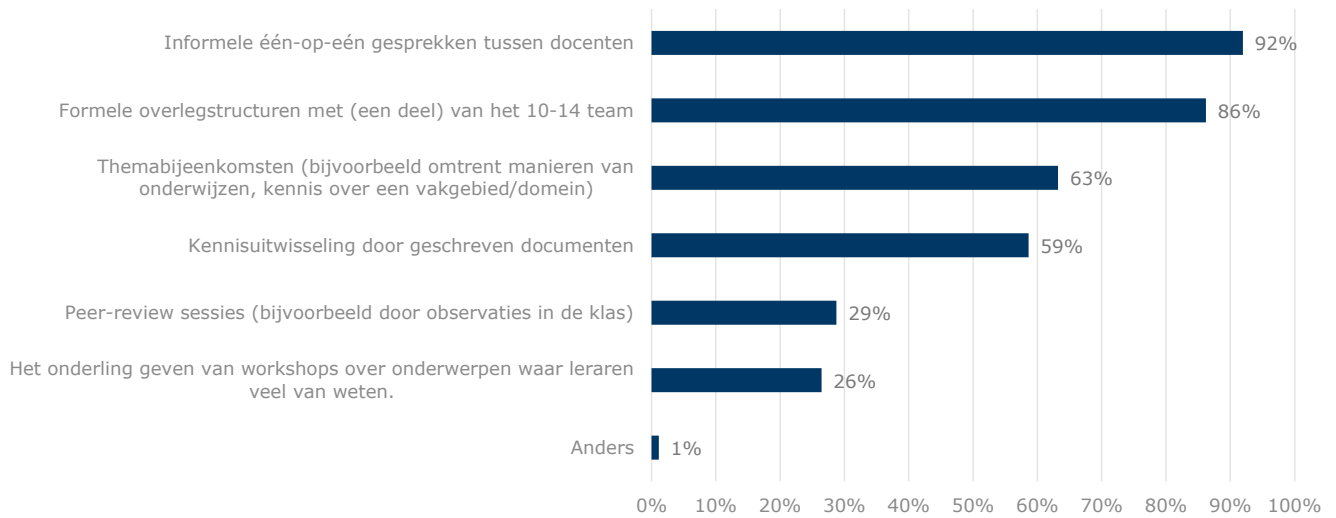
In de interviews worden deze resultaten bevestigd. Het blijkt dat niet alle leraren lesgeven buiten hun eigen bevoegdheid, maar op elk initiatief is er wel een aantal leraren die dat doet. Overigens wordt vaak aangegeven dat leraren lesgeven in vakken waar ze in ieder geval affiniteit mee hebben. Of leraren affiniteit hebben met een vak geven de leraren zelf aan, maar de inschatting of de leraar ook bekwaam is om dit vak te geven wordt gemaakt door de bevoegde leraar en/of de schoolleiding.

Ook hebben we de leraren in de enquête gevraagd of de verdeling van verantwoordelijkheden m.b.t. het gezamenlijk bevoegd zijn duidelijk is sinds het werken met teambevoegdheid. Hier is 56 procent van de leraren (n=49) het mee eens, 15 procent (n=13) is neutraal, 10 procent (n=9) is het hier niet mee eens en 18 procent (n=16) heeft hier geen mening over of vindt dit niet van toepassing op zichzelf. Op één van de initiatieven wordt in de interviews toegelicht dat de leraar met een bevoegdheid voor een bepaald vak verantwoordelijk is voor het ontwerpen van de lessen voor dat vak. Per periode worden deze lessen besproken met de leraren die het desbetreffende vak zullen geven. De leraren op dit initiatief geven aan dat sinds de start van het experiment teambevoegdheid, duidelijker is geworden wie verantwoordelijk is voor het ontwerpen van de lessen. Hierdoor is de lesstof duurzamer geworden. "Het is prettig om een vak niet alleen vorm te geven. Lesvoorbereidingen zijn vaak digitaal. Op deze manier kunnen lessen makkelijk met elkaar gedeeld en aangepast worden" (Leraar).

3.1.4 Kennisuitwisseling

Kennisuitwisseling tussen leraren vindt op verschillende manieren plaats (zie Figuur 5). De meest voorkomende vorm is informele gesprekken tussen leraren (92%; n=80). Ook in de interviews wordt vaak als eerste aangegeven dat kennisuitwisseling "in de wandelgangen" plaatsvindt. Daarnaast vindt er in veel gevallen (86%) ook kennisuitwisseling plaats in formele overlegstructuren met (een deel) van het 10-14 team. Hoe de initiatieven dit vormgeven, blijkt erg wisselend te zijn, zoals in de interviews wordt aangegeven. Eén van de initiatieven heeft dagelijks een opening van de dag met het hele lerarenteam en andere

initiatieven wekelijks. Op weer andere initiatieven komen leraren een aantal keer in het schooljaar samen met het hele team, maar wordt er frequenter overleg georganiseerd in bijvoorbeeld vakgroepen.

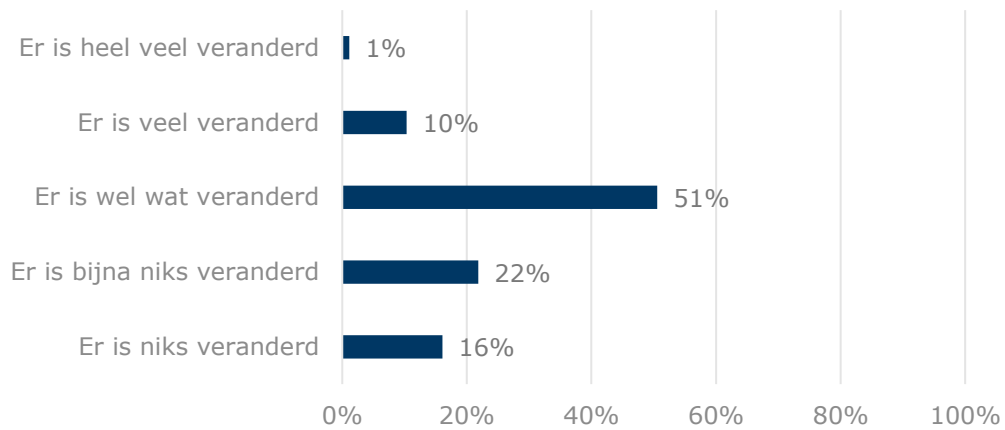

Figuur 5. Vormen van kennisuitwisseling tussen leraren, meerdere antwoorden mogelijk (n=87).

De locatie of vorm van het 10-14-initiatief kan mogelijk de vorm van kennisuitwisseling beïnvloeden. Daarom hebben we in de analyse van de enquêteresultaten de initiatieven uitgesplitst op basis van de fysieke locatie van een initiatief. Zeven initiatieven hebben een eigen locatie/gebouw, zes initiatieven zijn onderdeel van een po- of een vo-school of de betrokken po- en vo-scholen liggen dicht bij elkaar in de buurt (en delen bijvoorbeeld een schoolplein) en voor drie initiatieven geldt dat de betrokken po- en vo-scholen ver van elkaar verwijderd zijn. Uit de analyse blijkt dat kennisuitwisseling tussen leraren op een initiatief met een eigen locatie voornamelijk informeel gebeurt, terwijl leraren die lesgeven op een initiatief in één van de andere vormen met name kennis uitwisselen tijdens formele overlegstructuren. In de interviews wordt ook aangegeven dat fysieke nabijheid een bevorderende factor is voor de samenwerking tussen po- en vo-leraren en andersom, wanneer de po- en vo-school verder van elkaar vandaan liggen, is dit belemmerend in de samenwerking en kennisuitwisseling tussen leraren. *"Omdat het een kleine school is, kunnen we elkaar makkelijk vinden en overleggen we ook in de wandelgangen"* (Leraar).

3.1.5 Ontwikkelingen in de praktijk

Omdat dit de eindmeting is van het experiment teambevoegdheid, hebben we ook gevraagd naar veranderingen in het werken met teambevoegdheid sinds dit (op experimentele basis) is toegestaan. Figuur 5 toont dat 62 procent van de leraren aangeeft dat er minstens wel wat is veranderd. Echter geeft 38 procent aan dat er (bijna) niks veranderd is. Hier is geen verschil gevonden tussen leraren die kort bij een initiatief werken (minder dan vier jaar, n = 51) of langer bij een initiatief werkzaam zijn (vier jaar of meer, n = 36).

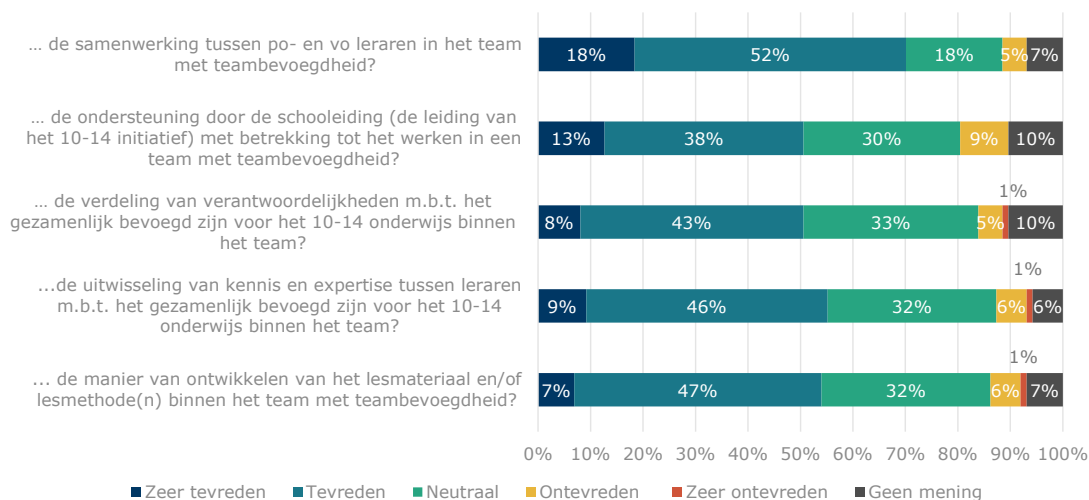
Figuur 5. Veranderingen in de praktijk in het 10-14-onderwijs sinds het werken met teambevoegdheid is toegestaan (n=87).

Opvallend is dat vier van de tien leraren die aangeven dat er (heel) veel veranderd is op één initiatief werken. Zij geven aan dat de veranderingen met name komen door een groeiend aantal leerlingen, de hogere mate van samenhang tussen de verschillende vakken, de wijze waarop leerlingen benaderd worden en het feit dat het door teambevoegdheid mogelijk is om les te geven aan heterogene groepen.

Leraren die zeggen dat er niks is veranderd, wijzen dat in de meeste gevallen toe aan het feit dat 1) ze niet anders gewend zijn omdat ze er kort werken, 2) het initiatief pas van start ging met 10-14-onderwijs na de start van het experiment of 3) er sowieso al veel uitwisseling plaatsvond tussen het po en het vo. Ook in de interviews geven leraren en schoolleiders aan dat er weinig veranderd is de afgelopen jaren. Veranderingen die plaatsgevonden hebben zijn bijvoorbeeld de overlegstructuur (tweewekelijks in plaats van wekelijks overleg) of uitbreiding van het lerarenteam. Op een aantal initiatieven wordt ook aangegeven dat het initiatief voor de legitimering van teambevoegdheid al op een (soortgelijke) manier werkte, waardoor er aan de start van dit experiment niet veel ontwikkeld of opgestart hoefde te worden.

Figuur 6 gaat dieper in op de tevredenheid met verschillende ontwikkelingen sinds de start van het werken met teambevoegdheid. Wat opvalt, is dat voor elke bevraagde variabele minimaal de helft van de leraren tevreden of zeer tevreden is met de ontwikkelingen. Met name de ontwikkelingen rondom de samenwerking tussen de po- en vo-leraren wordt als positief ervaren.

In hoeverre ben je tevreden over de ontwikkelingen sinds de start van het werken met teambevoegdheid met...

Figuur 6. Tevredenheid onder leraren over de ontwikkelingen sinds de start van het werken met teambevoegdheid (n = 87).

3.2 Ervaringen samenwerking

Veel van de vo-leraren geven in de enquête aan dat ze de samenwerking tussen het po en vo als positief ervaren. Met name de pedagogische vaardigheden en het enthousiasme van de po-leraren wordt gewaardeerd. De po-leraren zijn ook overwegend positief, met name over de vakinhoudelijke kennis die de vo-leraren brengen. Leraren geven in de interviews aan dat ze het een verrijking vinden om op die verschillende gebieden van elkaar te leren. Er wordt dan ook genoeg ruimte in het rooster ingebouwd voor reflectie en evaluatie, bijvoorbeeld in de vorm van lesbezoeken. Op sommige initiatieven wordt in de interviews benoemd dat het wij-zij gevoel tussen het po en het vo verminderd is de afgelopen jaren, door de intensievere samenwerking met teambevoegdheid. Ook geven leraren zonder bevoegdheid voor een bepaald vak aan dat ze zich zelfverzekerder en bekwaamer voelen om lessen te geven in dat vak doordat er een coördinator is aangesteld met bevoegdheid die verantwoordelijk is voor het ontwerpen en delen van de lessen.

Toch geeft 20 procent van de leraren (n=17) in de enquête aan ook knelpunten in de samenwerking te ervaren. Een gebrek aan tijd voor overleg is het meest genoemde knelpunt (n=9). Meerdere po-leraren geven daarbij bijvoorbeeld aan dat het soms lastig is om met vo-leraren te overleggen, omdat zij vaak een (grote) aanstelling elders hebben. Ook wanneer de po- en vo-school niet in één locatie zitten, is dit belemmerend voor de samenwerking tussen leraren, zo blijkt uit de interviews. Leraren vinden elkaar minder makkelijk buiten de formele overlegmomenten om en ook tijdens formele overlegmomenten kunnen niet alle leraren altijd aanwezig zijn, omdat ze te maken hebben met dubbele roosters. Daarnaast wordt de aansluiting tussen po- en vo-leraren als knelpunt genoemd (n=5), ondanks dat ook wordt genoemd dat de verschillende vaardigheden juist een aanvulling op elkaar kunnen zijn. Po-leraren merken bijvoorbeeld op dat niet alle vo-leraren weten hoe ze de jonge leerling moeten benaderen.

Volgens de meeste geënquêteerde leraren is de werkdruk afgenomen of gelijk gebleven sinds het werken met teambevoegdheid (53%, n = 46). Toch is er ook een aantal leraren dat in

de enquête (26%, n = 22) of het interview aangeeft dat de werkdruk is verhoogd sinds het werken met teambevoegdheid. In de interviews wordt toegelicht dat werken met teambevoegdheid een intensieve samenwerking vereist, wat kan leiden tot een verhoogde werkdruk. Dit komt omdat er veel afstemming en overleg tussen leraren nodig is. De leraar met bevoegdheid is op veel initiatieven eindverantwoordelijke voor een vak en bereid dan ook vaak de lessen en/of toetsen voor. Dit moet vervolgens afgestemd worden met de leraren die de lessen geven.

3.3 Rol schoolleiding

In de interviews hebben we expliciet gevraagd naar de rol die de schoolleiding inneemt in de samenwerking tussen leraren in het kader van teambevoegdheid. Op het merendeel van de initiatieven wordt de rol van de schoolleiding als klein ervaren. De schoolleider stimuleert de leraren informeel om te ontwikkelen en evalueren, maar neemt zelf geen deel aan de (formele) momenten. Ook is het de rol van de schoolleider om de koers te bepalen en hoog over te sturen op de visie van de school. Verder zijn de leraren zelf verantwoordelijk om bijvoorbeeld overleg- en evaluatiemomenten in te plannen en het onderwijs draaiende te houden. In sommige interviews wordt ook genoemd dat het schoolbestuur een rol heeft in het bepalen van de koers.

Op twee initiatieven is de rol van de schoolleider iets groter. Hier is het bijvoorbeeld de taak van de schoolleider om de overlegstructuur te bepalen en de overleggen in te plannen of de schoolleider bespreekt de overleggen voor en na met de coördinatoren. Tot slot zijn er initiatieven waarbij de rol van de schoolleider duidelijk aanwezig is. De schoolleider organiseert bijvoorbeeld wekelijks overleggen en zit deze ook voor of voert individuele gesprekken met leraren om te zorgen dat iedereen zich gezien en gehoord voelt.

Uit de interviews blijkt dat de betrokkenheid van het schoolbestuur bij een 10-14 initiatief doorgaans klein is, maar wel bepalend in het besluit om (tijdelijk) te stoppen of doorgaan. We hebben van beiden een voorbeeld gezien in onze interviewronde.

4 Kwaliteit van het onderwijs

Op voorhand bestond de vrees dat het experiment teambevoegdheid kon leiden tot een vermindering in de kwaliteit van het onderwijs omdat leraren lesgeven aan leerlingen of in een vak waar ze niet bevoegd voor zijn. Daarom hebben we zowel in de enquête als de interviews gevraagd welke risico's leraren en schoolleiders zijn voor de onderwijskwaliteit, maar ook welke opbrengsten zij zien en hoe de onderwijskwaliteit gewaarborgd wordt.

4.1 Opbrengsten onderwijskwaliteit

In nagenoeg alle interviews wordt genoemd dat het werken met teambevoegdheid bevorderend is voor de onderwijskwaliteit omdat respondenten zien dat de kwaliteit van de lessen beter is geworden. De meest genoemde factor die hieraan bijdraagt, is dat po- en vo-leraren van elkaar kunnen leren. Zoals eerder benoemd, wordt ervaren dat po-leraren betere pedagogische vaardigheden hebben en vo-leraren meer vakinhoudelijke kennis. Daarin kunnen leraren elkaar aanvullen, ondersteunen en van elkaar leren waardoor ieders lessen beter worden.

Daarnaast worden er in de interviews nog een aantal andere opbrengsten genoemd die samenhangen met de verbeterde samenwerking tussen leraren door teambevoegdheid:

- Het groepsdoorbroken werken wordt makkelijker;
- Alle leraren zijn op de hoogte van de voortgang van leerlingen, dit maakt het voor leerlingen makkelijker om leraren aan te spreken met bijvoorbeeld vragen;
- De leeropbrengsten na groep 7 zijn hoger dan in het reguliere onderwijs;
- Leerlingen die eerder uitstromen naar het regulier vo hebben een voorsprong op andere leerlingen die niet op een 10-14-initiatief hebben gezeten

4.2 Risico's voor de onderwijskwaliteit

Op zes van de tien initiatieven geven zowel de leraren als de schoolleider in de interviews aan weinig tot geen risico's voor de onderwijskwaliteit te zien. Eén van de schoolleiders licht dit toe: *"De kwaliteit ligt niet aan de bevoegdheid van een leraar, maar aan de vaardigheden van leraren en de structuur van de school. Per leraar moet er gekeken worden of hij/zij buiten de eigen bevoegdheid les kan geven."*

Een risico daarbij is dat de bekwaamheid van leraren overschat wordt door de schoolleider. Voor leraren is het moeilijker om te differentiëren in een klas met zowel po- als vo-leerlingen. Enerzijds heeft dit ermee te maken dat niet de juiste kennis binnen de school aanwezig is. Leraren en schoolleiders geven in de interviews aan dat leraren voor bepaalde vakken, zoals vreemde talen, specifieke vaardigheden nodig hebben om daarin les te kunnen geven. Ook kunnen vwo-leerlingen wat tekort komen wanneer zij les krijgen van een onbevoegde leraar, omdat er bijvoorbeeld minder verdieping op de stof mogelijk is. Wanneer leerlingen doormoeten naar klas 3 van het reguliere onderwijs, hebben zij het risico te weinig vakkennis te hebben. Anderzijds gaat dit er ook om dat er bepaalde pedagogische vaardigheden nodig zijn om les te geven aan po-leerlingen. Deze worden vaker gemist bij vo-leraren. Uit de enquête en interviews blijkt echter dat po-leraren om deze redenen met name ingezet worden als stamgroepmentor of coach en dat de vakinhoudelijke lessen veelal verzorgd worden door de vo-leraar. Deze risico's blijken in de praktijk dus niet altijd tot uiting te komen.

Een belemmerende factor om ervoor te zorgen dat de juiste kennis in school is, is het grote personeelsverloop. Zoals we eerder hebben geconstateerd is er intensieve samenwerking

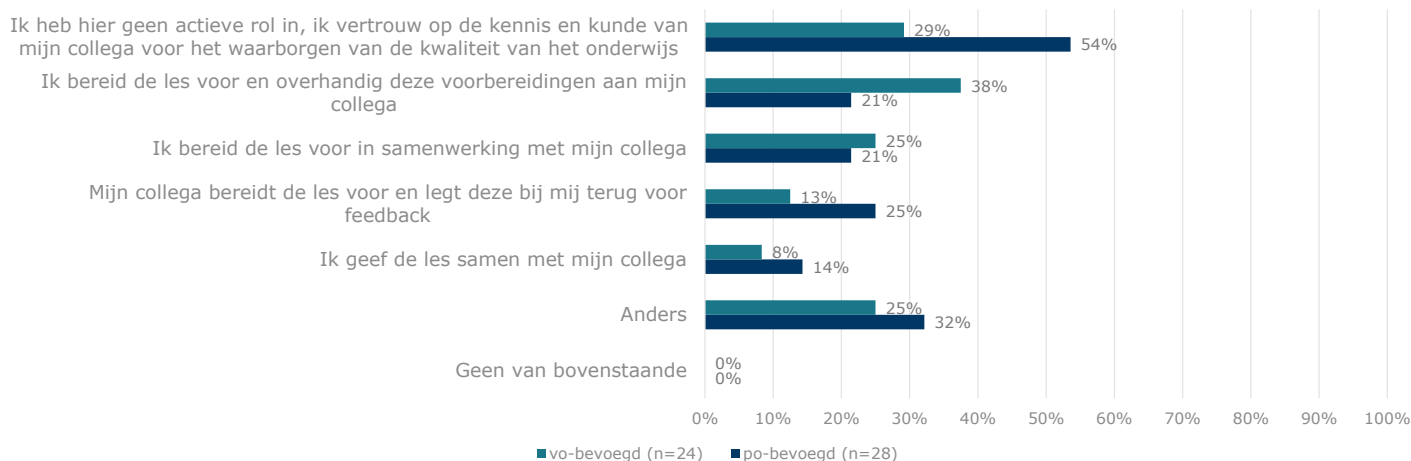
tussen leraren nodig om teambevoegdheid goed uit te voeren. Op meerdere initiatieven wordt in de interviews aangegeven dat deze samenwerking en het borgen van het schoolbeleid wordt vermoeilijkt wanneer scholen te maken hebben met veel personeelsverloop. Sinds de start van het 10-14 initiatief hebben veel initiatieven ook te maken gehad met verloop van personeel. Dit verloop kwam met name door het feit dat op sommige initiatieven de eerste 'cohort' van leraren niet zelf gekozen had voor 10-14-onderwijs, maar hier door het schoolbestuur toe verplicht werden. Enkele van deze leraren zijn uiteindelijk weer uitgestroomd naar het reguliere onderwijs en vervangen door leraren die bewust hebben gekozen voor 10-14-onderwijs. In dit geval heeft het personeelsverloop geleid tot een gemotiveerder lerarenteam.

Ook het vinden van geschikte vervanging is een probleem bij uitval van personeel. Omdat een bevoegdheid alleen aanwezig hoeft te zijn binnen het team en niet voor iedere individuele leraar, bestaat het risico dat niet de juiste leraar de lessen geeft. Tegelijkertijd is dit ook een voordeel van teambevoegdheid. Op verschillende initiatieven wordt in de interviews benoemd dat er weinig tot geen lesuitval is. Wanneer een leraar uitvalt, hoeven leerlingen niet naar huis gestuurd te worden omdat elke andere leraar de klas op kan vangen. De invloed hiervan op de kwaliteit van het onderwijs zal onderzocht moeten worden door de onderwijsinspectie. In dit onderzoek zijn echter geen sterke signalen naar voren gekomen dat de kwaliteit van het onderwijs lijdt onder teambevoegdheid. In hoofdstuk 5 zullen we verder ingaan op de onderwijskwaliteit op de 10-14 initiatieven.

4.3 Kwaliteitswaarborging

Zoals eerder beschreven, geven niet alle leraren les buiten hun eigen bevoegdheid. Aan de leraren die aangeven dat weleens te doen, hebben we gevraagd hoe ze de kwaliteit van het gegeven onderwijs waarborgen.⁷ Meer dan de helft van de po-bevoegde leraren (54%) vertrouwt op de kennis en kunde van de collega wanneer deze les geeft aan de po-leerlingen (zie Figuur 7). Van de vo-bevoegde leraren, bereidt 38 procent de les zelf voor en overhandigt deze voorbereidingen aan de collega die de les geeft. In de interviews wordt toegelicht dat dit bijvoorbeeld in de vorm is van een vakcoördinator. De vakcoördinator heeft een bevoegdheid voor een bepaald vak en is eindverantwoordelijke voor het ontwerpen van de lessen en toetsen en daarmee ook voor de kwaliteitswaarborging van dat vak. Per periode worden deze lessen besproken met de leraren die het desbetreffende vak zullen geven en ook vinden er af en toe lesbezoeken plaats om de kwaliteit van de lessen te waarborgen. Dit werd ook genoemd in de enquête onder de optie 'anders'. Leraren gaven daarin bijvoorbeeld aan dat de vakinhoudelijke overdracht plaatsvindt in de vakgroep. Daarnaast werd hier genoemd dat leraren de onderwijskwaliteit waarborgen door regelmatig informeel contact over de lessen te hebben of dat een collega zonder bevoegdheid aanwezig is bij de uitleg van de bevoegde leraar en vervolgens het zelfstandig werken van de leerlingen begeleidt.

⁷ Leraren met een dubbele bevoegdheid zijn hier, indien van toepassing, meegenomen in zowel de po- als de vo-bevoegde leraren.

Figuur 7. Wijzen waarop leraren de kwaliteit van het onderwijs waarborgen wanneer andere leraren lesgeven op het vakgebied van vo-leraren of wanneer andere lesgeven aan de po-leerlingen van de p-leraar.

De meest genoemde manier in de interviews om de onderwijskwaliteit te waarborgen is het gebruik van een leerlingvolgsysteem, het afnemen van Diatoetsen en het gebruik van een bestaande doorlopende leerlijn zoals GO!⁸. Het gebruik van een leerlingvolgsysteem wordt genoemd op 9 van de 14 (nog bestaande) geïnterviewde initiatieven. De resultaten die worden gerapporteerd variëren van cijfers op toetsen tot observaties en coachgesprekken in portfoliovorm. Op veel initiatieven worden de resultaten vervolgens besproken in leerlingbesprekingen of één-op-één overleggen tussen leraren.

Daarnaast spelen schoolleiding en schoolbestuur een rol in het waarborgen van de onderwijskwaliteit. Zo legt de schoolleider op verschillende initiatieven kwaliteitseisen vast, bijvoorbeeld in een kwaliteitszorgdocument, kwaliteitskalender of jaarplan. De schoolleiders die wij spraken gaven aan dat zij bij hun kwaliteitsbeleid het onderzoekskader van de inspectie gebruiken.

Het schoolbestuur speelt een rol door in de gesprekken met schoolleider de onderwijskwaliteit te bespreken. Deze gesprekken vinden een aantal keer per jaar plaats. Daarnaast zet het bestuur interne audits uit zoals dat ook in het reguliere onderwijs gebeurt, om de kwaliteit te waarborgen.

Of de genoemde manieren daadwerkelijk leiden tot het waarborgen van de onderwijskwaliteit, kunnen we op basis van dit onderzoek geen uitspraken over doen. Ook hiervoor is het van belang dat de onderwijsinspectie de kwaliteit van het onderwijs onderzoekt.

⁸ [GO! - Geïntegreerd Onderwijs \(geintegreerd-onderwijs.nl\)](http://GO! - Geïntegreerd Onderwijs (geintegreerd-onderwijs.nl))

5 Opbrengsten van teambevoegdheid

5.1 Leraren

Het algemene beeld dat uit de interviews naar voren komt, is dat de leraren enthousiast zijn over het werken met teambevoegdheid. Een veel genoemde opbrengst voor leraren is dat ze zich verder kunnen professionaliseren omdat er ruimte is om van elkaar te leren. Met name de uitwisseling tussen po- en vo-leraren is waardevol, omdat leraren zien dat zij verschillende vaardigheden bezitten. Zoals eerder genoemd, hebben po-leraren meer pedagogische vaardigheden en vo-leraren meer didactische vaardigheden om les te geven in bepaalde vakinhoud. Een bijkomende opbrengst van het leren van elkaar is dat leraren aangeven meer zelfvertrouwen te krijgen in het lesgeven buiten hun eigen bevoegdheid. Ook ervaren leraren dat de kloof tussen po- en vo-leraren op deze manier kleiner is geworden.

Een andere opbrengst die vaak genoemd werd, is dat leraren de leerlingen beter kennen omdat de leerlingen meerdere jaren bij ze in de klas zitten. Hierdoor kunnen leraren hun lessen beter kunnen aanpassen aan de leerlingen. Ook kunnen de leraren hierdoor gedrag van leerlingen beter begrijpen, omdat zij de leerlingen in verschillende settings (bij verschillende vakken) zien.

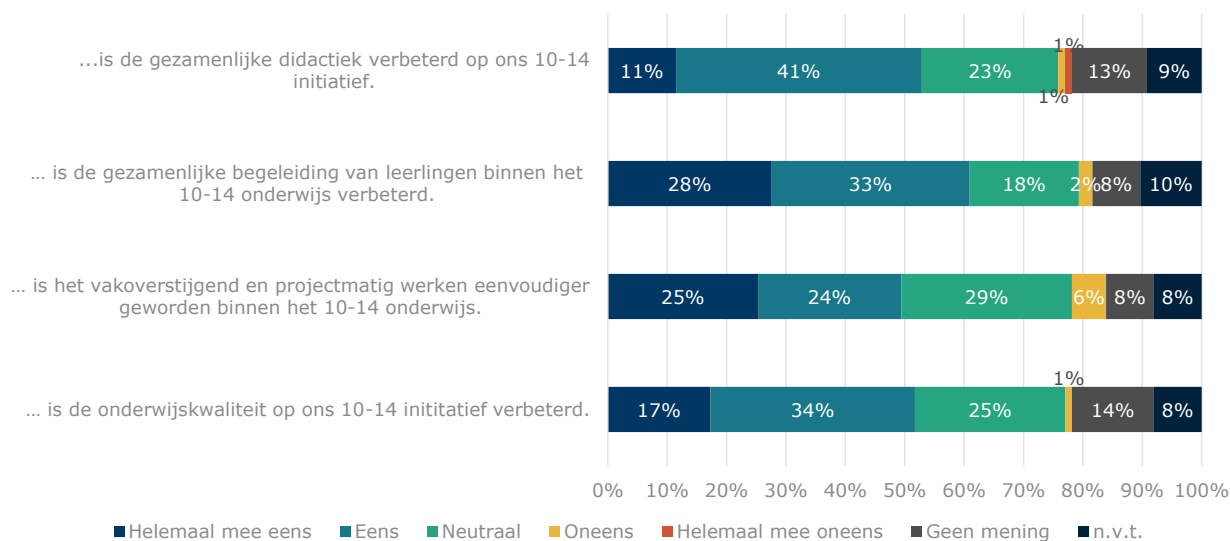
Tot slot geven leraren aan dat het lesgeven leuker is geworden. Dit komt met name omdat er door teambevoegdheid meer variatie in het lesgeven gekomen is. Leraren kunnen bijvoorbeeld lesgeven in een vak waar ze affiniteit mee hebben, maar geen bevoegdheid voor hebben. Ook is er meer diversiteit in het type leerlingen waar leraren les aan geven. Leraren ervaren het lesgeven aan po- en vo-leerlingen verschillend. Deze variatie maakt het lesgeven ook leuker.

"Voor de leraren is het een verrijking. Het lesgeven is minder saai en we krijgen kansen om onszelf te ontwikkelen. Door les te geven buiten de eigen bevoegdheid krijgen leraren de kans om zichzelf te ontdekken en te groeien" (Leraar).

5.2 Leerlingen

In het vorige hoofdstuk zijn we ingegaan op verschillende opbrengsten voor de onderwijskwaliteit van teambevoegdheid. Leerlingen profiteren logischerwijs ook van een verbeterde onderwijskwaliteit. In de enquête geeft 50 procent van de leraren aan dat de onderwijskwaliteit is verbeterd. Daarnaast geeft een groot deel van de leraren aan dat sinds het werken met teambevoegdheid de gezamenlijke didactiek (52%) en de begeleiding van leerlingen (61%) verbeterd is. Ook vindt 49 procent van de leraren dat het vakoverstijgend en projectmatig werken eenvoudiger is geworden. Voor alle stellingen in Figuur 8 is er een relatief groot gedeelte van leraren dat neutraal is of er geen mening over heeft, dit zijn veelal de leraren die pas kort op het initiatief werken en daardoor aangeven hier geen zicht op te hebben. Er zijn slechts enkele leraren die aangeven het niet eens te zijn met de stellingen.

Sinds we werken met teambevoegdheid...

Figuur 8. Opbrengsten van teambevoegdheid volgens de leraren (n=87).

In de interviews is de vaakst genoemde opbrengst voor leerlingen de soepele overgang van het po naar het vo. Dit komt bijvoorbeeld doordat leerlingen al kennismaken met vo-leraren in het po en dat po-leraren met ze meegaan naar het vo. Hierdoor ontstaat er volgens leraren een veilige setting om te leren. Ook wordt het contact tussen de leerlingen en leraren hierdoor laagdrempeliger waardoor leerlingen makkelijker vragen durven te stellen. Tot slot krijgen leerlingen in het po al les in vo-vakken waardoor ze een voorsprong in die vakken hebben wanneer ze op het vo terecht komen.

5.3 Schoolbestuur

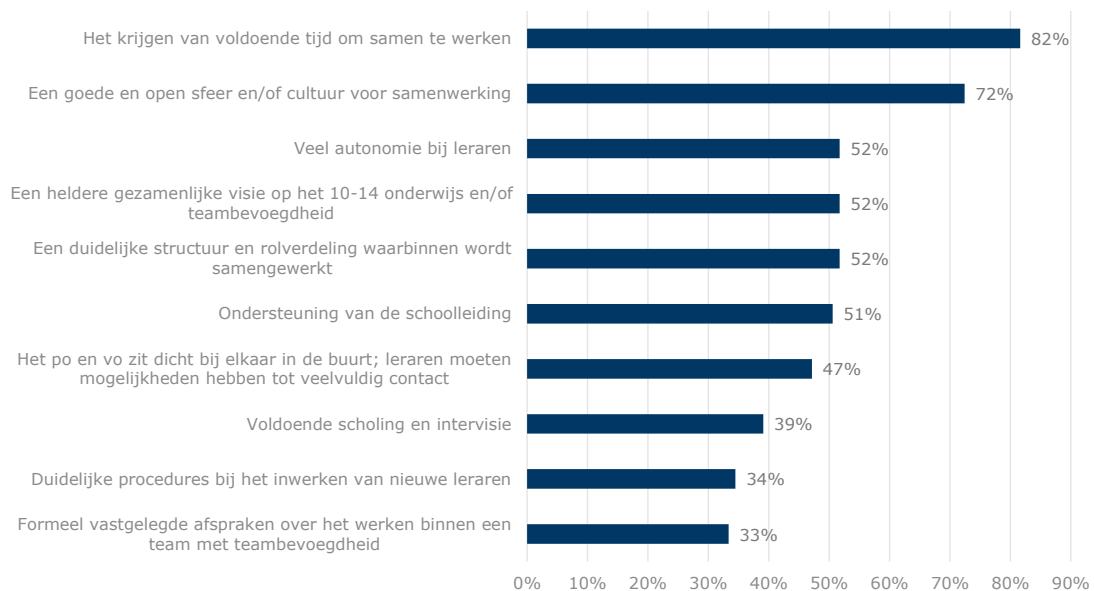
Aan de leraren en schoolleiders hebben we in de interviews ook gevraagd of zij opbrengsten voor het schoolbestuur zien. Dit was voor hen een relatief lastig te beantwoorden vraag. De opbrengst die gezien wordt is dat teambevoegdheid een mogelijke oplossing kan bieden voor het lerarentekort. Leraren kunnen door teambevoegdheid voor de klas staan zonder vier jaar te studeren voor een (extra) bevoegdheid. Eén van de leraren licht toe: *"Leraren die affiniteit hebben met een vak waar ze niet bevoegd voor zijn, kunnen dit vak alsnog geven. Later zouden leraren alsnog een opleiding kunnen volgen om een bevoegdheid te halen voor het vak, omdat het ze interesseert."*

6 Toekomst van teambevoegdheid

In de interviews hebben we aan de schoolleiders en leraren gevraagd of ze willen dat teambevoegdheid bleef bestaan. Op alle initiatieven was het antwoord hierop volmondig 'ja'. Als het aan de initiatieven zelf ligt moet teambevoegdheid dus permanent mogelijk blijven. In dit hoofdstuk beschrijven we de randvoorwaarden die nodig zijn voor een succesvolle implementatie van teambevoegdheid en of 10-14-onderwijs mogelijk is zonder teambevoegdheid.

6.1 Randvoorwaarden

In de vragenlijst geven de leraren aan dat het krijgen van voldoende tijd om samen te werken de belangrijkste randvoorwaarde is voor een succesvolle samenwerking binnen een team met teambevoegdheid (Figuur 9). Hier ligt dus een rol voor de schoolleiding; om teambevoegdheid tot een succes te maken in het 10-14-onderwijs moet er tijd en ruimte gecreëerd worden voor samenwerking en overleg. Er moeten formele overlegstructuren komen waarin leraren bij elkaar zitten om gezamenlijk te kijken hoe teambevoegdheid het beste ingezet kan worden. Ook geeft 72% van de leraren aan dat een goede en open sfeer en cultuur voor samenwerking een randvoorwaarde is. Formele scholing, intervisie, duidelijke procedures en formeel vastgelegde afspraken worden het minst vaak belangrijk gevonden voor een succesvolle samenwerking. Belangrijk om hier te vermelden is dat dit het perspectief van de leraar is. Een ervaren lerarenteam heeft wellicht minder behoefte aan formele scholing en duidelijke procedures, maar dat betekent niet dat het wel degelijk meerwaarde kan hebben voor een (wat onervarener) team. Ongeveer de helft van de leraren vindt autonomie belangrijk, net als een gezamenlijke visie op het 10-14-onderwijs en een duidelijke structuur en rolverdeling. Ook geeft bijna de helft aan dat het een randvoorwaarde is dat het po en vo dicht bij elkaar in de buurt zitten.

Figuur 9. Randvoorwaarden voor een succesvolle samenwerking binnen een team met teambevoegdheid voor het 10-14-onderwijs, meerdere antwoorden mogelijk (n=87).

Deze randvoorwaarden worden ook in de interviews benoemd. Daarnaast komen in de interviews twee extra factoren sterk naar voren die van belang zijn voor het inrichten van 10-14-onderwijs met teambevoegdheid: gemotiveerde leraren en korte lijntjes. Een aantal

initiatieven geeft aan dat er na de start van het 10-14-onderwijs een (groot) verloop van leraren was die niet specifiek gekozen hadden voor het lesgeven binnen 10-14-onderwijs en de voorkeur gaven aan het reguliere onderwijs. Deze leraren zijn op den duur vervangen door leraren die specifiek voor 10-14-onderwijs gekozen hebben en daarmee ook een passie hebben voor de onderwijsvorm. Deze initiatieven geven met name aan dat het hebben van een gemotiveerd lerarenteam een voorwaarde is voor werken in lerarenteams met teambevoegdheid.

Ten tweede komt in de interviews vaak naar voren dat korte lijntjes essentieel zijn. Hoe deze korte lijntjes tot stand komen verschilt tussen de initiatieven. Sommige gesproken leraren geven aan dat het noodzakelijk is dat 10-14-onderwijs een aparte locatie heeft waar de po- en vo-leraren samenwerken (dit zijn de leraren van initiatieven waarbij dit het geval is), terwijl leraren van initiatieven die onderdeel zijn van een vo-school zeggen dat het juist essentieel is om als 10-14-initiatief onderdeel te zijn van een vo-school. 47 procent van de leraren geeft in de enquête aan dat het een randvoorwaarde voor teambevoegdheid is dat het po en het vo dicht bij elkaar in de buurt zitten. Hier zien we een verschil tussen po- en vo-bevoegde leraren: 58 procent van de po-leraren vindt het belangrijk dat het po en het vo dicht bij elkaar zitten tegenover 38 procent van de vo-leraren.⁹ Voor po-leraren is de fysieke nabijheid van vo-leraren dus belangrijker dan andersom. Desalniettemin komen korte lijntjes in bijna alle interviews naar voren als bevorderende factor voor het werken met teambevoegdheid. Ook geeft een initiatief waarvan het po en het vo niet in hetzelfde gebouw zitten aan dat dit als een belemmering voor het werken met teambevoegdheid wordt ervaren.

6.2 10-14-onderwijs zonder teambevoegdheid?

In de interviews hebben we aan de leraren en schoolleiders gevraagd wat de gevolgen zouden zijn voor hun initiatief als het experiment teambevoegdheid niet wordt verlengd en het werken met teambevoegdheid niet langer mogelijk is. Bijna unaniem was de respons dat de initiatieven gewoon door zouden gaan met het geven van 10-14-onderwijs zoals ze dat nu doen, zelfs als dat betekent dat het dan niet meer legaal is. Eén schoolleider verwoordde het als *“dan worden we tot burgerlijke ongehoorzaamheid gedwongen”*.

De initiatieven geven aan dat teambevoegdheid een voorwaarde is voor 10-14-onderwijs (*“teambevoegdheid is het hart van 10-14-onderwijs”*). Teambevoegdheid maakt het lesgeven aan heterogene klassen mogelijk en deze heterogene klassen zijn voor veel initiatieven de essentie van hun onderwijs. Zonder teambevoegdheid zou dat alleen mogelijk zijn met een dubbele bezetting waarbij zowel een vo- als een po-leraar voor de klas staat. Deze oplossing is zowel te duur als waarschijnlijk niet mogelijk met het huidige lerarentekort. Daarnaast maakt teambevoegdheid het mogelijk om les te geven aan de hand van vakoverstijgende thema's. Ook hier zouden de initiatieven mee doorgaan en zou er zonder teambevoegdheid in de praktijk weinig veranderen.

⁹ Dubbel-bevoegde leraren zitten hier met 50 procent tussen in.

7 Conclusies en aanbevelingen

Totstandkoming en verwachtingen

De meeste initiatieven die deelnamen aan het experiment teambevoegdheid (zeker uit het eerste cohort) waren al gestart met (de voorbereidingen op) 10-14-onderwijs. Voor deze initiatieven blijkt dat teambevoegdheid als kans werd gezien om bestaande constructies binnen de wettelijk vereiste situatie vorm te geven – en minder als noodzaak om het initiatief te kunnen continueren. In de praktijk werkten de meeste initiatieven al volgens de principes van teambevoegdheid (namelijk gezamenlijke verantwoordelijkheid voor het ontwikkelen en geven van onderwijs). Voor nieuwe initiatieven heeft het experiment teambevoegdheid het ontwikkelen van het initiatief vereenvoudigd doordat er niet tegen de eisen omtrent (dubbele) bevoegdheden aan wordt gelopen. Deelname aan het experiment draagt bij aan het vertrouwen dat er binnen de kaders van de wet kan worden geopereerd.

De manier waarop teambevoegdheid wordt ingezet hangt in de meeste gevallen af van de inrichting van het 10-14-onderwijs. Bij initiatieven die volledig inzetten op 10-14-onderwijs, met een eigen locatie en leraren die lesgeven aan heterogene klassen, zijn po- en vo-leraren echt gezamenlijk verantwoordelijk voor het onderwijs. Vaak wordt er ook thematisch gewerkt waarbij leerlingen werken aan vakoverstijgende thema's. Vo-scholen kunnen ook 10-14-onderwijs aanbieden waar po-leerlingen alvast kunnen wennen aan de vo-school en leerlingen de overgang nog één of twee jaar uit kunnen stellen. Op deze initiatieven zien we van dat po-leraren de stamgroepmentoren zijn en dat vo-leraren van de vo-school vakinhoudelijke lessen verzorgen. Hier wordt teambevoegdheid dus met name benut doordat leraren lesgeven aan leerlingen die buiten hun bevoegdheid vallen. Tenslotte bieden enkele initiatieven ook 10-14-onderwijs aan binnen een po-school. Op deze initiatieven is er een kernteam van po-leraren en worden vo-leraren ingevlogen voor bepaalde lessen. Teambevoegdheid wordt op deze initiatieven voornamelijk gebruikt voor het faciliteren van lessen van vo-leraren aan po-leerlingen. Sommige van deze initiatieven hebben wel de ambitie om in de komende schooljaren vo-leerlingen toe te voegen.

Resultaten en doelbereik

Zowel de vo- als de po-leraren zijn tevreden met de samenwerking in het team. Vo-leraren waarderen de pedagogische vaardigheden en het enthousiasme van de po-leraren en po-leraren zijn met name positief over de vakinhoudelijke kennis die de vo-leraren hebben. Leraren geven aan dat ze het een verrijking vinden om op die verschillende gebieden van elkaar te kunnen leren.

Wat opvalt is dat ten opzichte van de nulmeting lerarenteams nu bijna exclusief bestaan uit leraren die actief gekozen hebben voor lesgeven binnen 10-14-onderwijs. Deze leraren zijn dus enthousiast en gemotiveerd om het onderwijs een succes te maken. Leraren geven aan dat het lesgeven leuker is geworden omdat er door teambevoegdheid meer variatie is in het lesgeven.

Doeltreffendheid

De voornaamste opbrengst van teambevoegdheid is dat het scholen en leraren meer flexibiliteit biedt, zodat leraren kunnen lesgeven aan zowel po- als vo-leerlingen (en in verschillende vakken). Teambevoegdheid kan worden gezien als randvoorwaarde om het 10-14-onderwijs uit te voeren: het geeft de leraren en schoolleiding de ruimte die nodig is om 10-14-onderwijs te geven (o.a. het vakoverstijgend en projectmatig werken is eenvoudiger geworden). Daarnaast wordt door teambevoegdheid de samenwerking tussen het po en vo gestimuleerd wat allerlei positieve effecten met zich mee brengt. Zo versterkt

teambevoegdheid de doorlopende leerlijn en is de gezamenlijke begeleiding van leerlingen verbeterd. Leraren kijken ook breder dan hun eigen 'specialiteit' en dit werkt positief door op de onderwijskwaliteit. Tenslotte kan er met teambevoegdheid invulling worden gegeven aan de wens van leraren voor meer uitdaging en doorgroeimogelijkheden in hun werkzaamheden.

Belemmeringen, randvoorwaarden en knelpunten

Bij de voorgaande metingen werden door zowel de schoolleiders als leraren de verschillen tussen de CAO's van po- en vo-leraren als belemmering genoemd. Hoewel po- en vo-leraren samen zorg en verantwoordelijkheid dragen voor dezelfde groep leerlingen verschilden de arbeidsvoorwaarden. Zeker nu ze op basis van gelijkwaardigheid in één team samenwerken, werd dit als onrechtvaardig ervaren. In deze eindmeting is dit knelpunt in mindere mate naar voren gekomen.

Tijd om samen te werken wordt als belangrijkste randvoorwaarde beschouwd en kan tegelijkertijd een belemmering vormen. Voldoende tijd voor taken en overleg zorgt dat leraren het onderwijs goed op elkaar kunnen afstemmen en de inhoud van de lessen met zorg kunnen samenstellen. Uit het onderzoek blijkt dat leraren veelvuldig overleg met elkaar hebben zowel op formeel vastgestelde momenten als informeel in de wandelgangen. Daarnaast wordt een goede en open sfeer en cultuur voor samenwerking belangrijk gevonden. Als het personeel een enthousiaste en lerende houding heeft, komt dit de samenwerking ten goede, volgens zowel de schoolleiders als de leraren. Een intensieve samenwerking tussen de leraren en een gedeelde visie wordt belangrijk gevonden voor de uitvoering van teambevoegdheid

Aanbevelingen

Op basis van deze en voorgaande metingen naar teambevoegdheid, doen we een aantal aanbevelingen voor diverse actoren.

Overheid (OCW en Inspectie van het Onderwijs)

- Verleng het experiment teambevoegdheid in afwachting van wet- en regelgeving om teambevoegdheid wettelijk mogelijk te maken.
- Laat de inspectie (opnieuw) onderzoek doen naar de kwaliteit van het onderwijs van scholen die met teambevoegdheid werken.
- Ontwikkel als Inspectie van het Onderwijs een toezichtkader voor 10-14 onderwijs.
- Onderzoek of teambevoegdheid ook wenselijk is binnen onderwijssectoren (bijvoorbeeld vmbo-havo of mbo-opleidingen en niveaus) en overgangen tussen onderwijssectoren als voor- en vroegschools, vo-mbo en mbo-ho.

Lerarenopleidingen

- Besteed in de lerarenopleiding ook aandacht in nascholing en initiële opleiding aan teambevoegdheid/10-14 onderwijs.

Schoolbesturen

- Zorg voor voldoende randvoorwaarden (met name tijd) om teambevoegdheid te realiseren.
- Durf uit je eigen vak en onderwijssector te stappen om teambevoegdheid mogelijk te maken. Dit biedt zowel voor leerlingen als voor docenten nieuwe (loopbaan) mogelijkheden.

Contact:

Dialogic innovatie & interactie
Hooghiemstraplein 33-36

3514 AX Utrecht
Tel. +31 (0)30 215 05 80
www.dialogic.nl